

Nye sorter **bærer frugt**

I 2022 blev der plantet nye æblesorter på tre lokaliteter i Danmark. De første frugter blev plukket i 2023, og de første konklusioner kunne drages

✍ Maya Bojesen og Rasmus Madsen, HortiAdvice og Jan Peeters, Fruitconsult, myb@hortiadvise.dk

📷 Maya Bojesen og Annemarie Bisgaard

10 træer af 14 forskellige sorter blev plantet hos henholdsvis Peter Stybe Petersen, Hørve på Sjælland, Kim Nielsen, Varbjerg på Fyn, og i den nye forsøgsplantage i Auning, som etableres af Aarhus Universitet. I 2023 blev det klart, at to af sorterne ikke har potentiale til at fortsætte. Til gengæld blev der plantet yderligere to nye sorter.

Spændende arbejde

Det er interessant arbejde at følge sorterne. Lige fra hvornår de blomstrer, til hvordan de ser ud ved høst, samt hvordan modningstidspunktet ligger i forhold til de sorter, som produceres herhjemme. Kan nogle af de nye sorter supplere eller erstatte nogle af dem, vi allerede har? Efterhånden som sorterne modner, er det også spændende at smage sorterne og at opleve reaktionen på dem ved fremvisninger og prøvesmagninger.

En af de ting, vi lærte af smagsprøvnin-
gerne, er, at det er vigtigt at præsentere en
sort, når den er bedst. Hvis den frugt, som
præsenteres, er plukket for tidligt og sma-
ger surt, eller hvis frugten er for blød efter
lagring, fordi den ikke egner sig til at blive
gemt, kan en sort blive dømt ude efter en
enkelt bid.

Plukketidspunkt

En af udfordringerne, der var i det første
år, er, at vi kun har haft en nogenlunde idé
om modningstidspunktet. Vi vidste heller
ikke præcist, hvordan sorterne skulle se ud
ved modenhed. Samtidig betød den meget
varme sensommer i 2023, at udviklingen
nogle gange gik meget hurtigt. Løbende
brug af stivelsestest – også kaldet jodtest
– var helt afgørende til at vurdere plukke-
tidspunkterne.

Observationer

Udover plukketidspunktet blev det også
observeret, om der var noget, som stak i
øjnene. Sorterne er robuste overfor skurv, og nogle
af dem er skurvresistente. I Danmark bliver
de sprøjtet som konventionelle. Sorterne
står også på forsøgsstationen Randwijk i

Holland, og her behandles de som økolo-
giske.

I løbet af sæsonen 2023 blev der ikke ob-
serveret skurv i nogle af sorterne i Dan-
mark. Der blev set lidt meldug først på
sæsonen.

Ofte bliver unge træer ikke behandlet så in-
tensivt som træer i bæring. Derfor vil frug-
terne være mere udsatte for både fysiologi-
ske sygdomme som priksyge og patogene
sygdomme som lagerråd.

Frugter fra unge træer

Man skal huske på, at der vurderes på frug-
ter fra unge træer. Afhængigt af sortsegen-
skaberne bliver frugterne på unge træer
ofte større, end når træerne bliver større
og bærer mere frugt. I forsøget her står der
mange forskellige sorter, så der er bedre
muligheder for optimal bestøvning sam-
menlignet ved større plantninger af én
sort.

I unge træer er der god lystilgang til alle
dele af træet, så farveudviklingen på frug-
terne er maksimal. Hvordan vil de frugter,
som sidder inderst og nederst i træet, se
ud, når træerne bliver ældre, og lystilgan-
gen er mindre?

Ved flere anledninger er de nye æblesorter vist frem som her ved temadagen i Æble/Pæreklubben. I 2024 bliver der arrangeret åbent hus, når de tidlige sorter er i sæson.

WUR 28 blev plukket fra omkring den 7. september. Det er vigtigt at vente på, at frugten udvikler den rigtige røde farve.

PIA 41 hos forsøgsværten på Fyn den 17. oktober 2023. Den skiller sig ud, ikke alene ved at være gul, men også ved at smage rigtig godt.

Den skurvresistente sort WUR 29 har Honeycrunch som den ene forældresort. Det er derfra, den har arvet tendensen til gule-brune blade, som skyldes ophobning af assimilater i bladene.

God men gul

Sorten PIA 41 er skurvresistent. Den skiller sig ud fra de andre sorter ved at være gul. Allerede 3-4 uger før høst begynder sorten at se plukkeklar ud, men løbende stivelses-test viste, at sorten først kunne plukkes fra omkring 10. oktober og frem.

Ved efterårets og vinterens arrangementer var responsen, at sorten smager fremragende. Det er det samme, der høres fra udlandet.

En anden positiv egenskab er, at den har gode lageregenskaber. Fordi sorten er gul, kan det dog ikke forventes, at den vil blive plantet i større omfang. Det vil være en sort, som måske kan dyrkes til hjemmesalg. Det er ikke en klubsort.

WUR 28 og WUR 29

Den skurvresistente sort WUR 28, der også har navnet Wuranda, er en anden af de sorter, som fik gode bedømmelser ved smagsprøvninger. Den blev plukket fra omkring 7. september. Det er vigtigt at vente på, at frugten udvikler den rigtige, tiltalende røde farve. Hvis den plukkes for tidligt, er dækfargen rødbrun. I Holland ses det, at den kan blive storfalden, og der er måske tendens til vekselbæring. Det er også oplevet, at sorten nogle gange under lagring udvikler en bismag. Det var dog ikke noget, vi registrerede.

WUR 29 er også skurvresistent. Den hedder også Wurtwinning og fik i begyndelsen af februar i år handelsnavnet Bloss. Den smager godt, er fast og har gode lageregenskaber. Det er en klubsort, som plukkes samtidigt med Junami. Det er en sort, der har potentiale, ikke mindst i økologisk produktion. Frugtavler Laust Jensen, Fejø Frugt, er koordinator på sorten i Danmark. Hvis man

vil plante den, skal der foreligge en plan for produktion og salg.

Andre sorter

Selvom en enkelt sæson er for lidt til at kunne bedømme en sort fuldstændigt, er der to sorter, som vi vurderer, ikke er noget at satse på.

Den tidligste sort, der er med, hedder Summercrisp, men allerede efter den første sæson er det klart, at den ikke er noget at gå videre med. Den er småfalden. Selvom frugterne får lov til at hænge, udvikler de ikke tilstrækkelig dækfarge, men bliver gule og fedtede.

Sorten Shalimar er blandt de allerseneeste, og den skilte sig ikke positivt ud hverken med hensyn til udseende eller smag, og den vil heller ikke blive satset på fremadrettet.

Klubsorten Sweetango har fremragende spisekvalitet, men er udseendemæssigt for

Åbent Hus i 2024

Til september vil der blevet arrangeret Åbent Hus – gerne med deltagelse af sortsejerne – så det er muligt at se og smage de tidligste sorter, når de er i sæson. Både Deljonca, Rave og WUR6 har potentiale.

2024 vil også være det første år, hvor sorterne Alnova og Pixie, som blev tilføjet til plantningen i 2023, bærer frugt.

Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartneribruget

ujævn. Den er plantet en del syd for grænsen, men avlerne dér er skuffede over, hvordan sorten klarer sig på markedet. Vi ser sorten an et par sæsoner mere i Danmark. ■

Sort	Plukketidspunkt Første pluk i 2023
Summercrisp	11.-15. august
Deljonca	25.-27. august
Rave/First Kiss	25.-30. august
WUR 06 /Wursixo	Ca. 30. august
Sweetango	1.-5. september
WUR 15/Wurfiftina	1.-7. september
Zouk37	Ca. 5. september
WUR 28 /Wuranda	5.-8. september
Zouk32/Coriphée	13.-15. september
Daliclass	22.-25. september
Ladina	22.-26. september
PIA 41	10.-12. oktober
WUR 29/Wurtwinning/Bloss	10.-15. oktober

Tabel 1. Omtrentligt modningstidspunkt af de forskellige sorter i 2023.